

SİYASİ ANALİZ

Blinken'ın Çin Ziyareti

H.15 Zilhicce 1444 / M.03 Temmuz 2023

Hizb-ut Tahrir

Siyasi Analiz

Blinken'in Çin Ziyareti

30 Haziran 2023 tarihinde Çin'in CGTN Televizyonunun haberine göre, "Çin Dışişleri Bakanlığı, ABD'yi ikili ilişkiler konusunda sorumsuz açıklamalar yapmakla suçladı. ABD Dışişleri Bakanı Anthony Blinken kısa süre önce verdiği bir röportajda, ABD ve Çin arasında farklılıkların olduğunun sır olmadığını ve ülkesinin, çıkarları için savaşılmaya, değerlerini savunmaya ve Çin'in hoşlanmadığı şeyleri söyleyip yapmaya devam edeceğini söyledi. Çin Dışişleri Bakanlığı Blinken'in açıklamalarından duyduğu rahatsızlığı dile getirdi..." Bilindiği gibi bundan bir hafta önce 23 Haziran 2023 tarihinde El Arabiya televizyonunun haberine göre, Anthony Blinken'in Pekin ziyaretine dair en önemli beklentilerden biri de Hazine Bakanı Janet Yellen'in yakın zamanda Çin'e yapacağı ziyarete zemin hazırlamasıdır. Ticaret Bakanı Gina Raimondo ile Biden'ın iklim elçisi John Kerry de Çin'i ziyaret edebilir... Başkan Şi'nin Asya-Pasifik Ekonomik İşbirliği toplantısına katılmak ve Biden ile görüşmek üzere Kasım ayında San Francisco'yu ziyaret etmesi de olasıdır." Blinken'in 18-19 Haziran 2023 tarihlerinde Çin'e yaptığı ziyaretin ardından Çin ile ABD arasındaki ilişkilerin sakinleşmesi, tekrar gerginliğe dönüşmemesi beklentiler arasındaydı! Blinken'in Çin ziyareti verimsiz miydi yoksa sadece bir formaliteden mi ibaretti?

Cevabı netleştirmek için aşağıdaki hususlara bir göz atacağız:

Birincisi: Blinken'in Çin ziyaretinin arka planı:

1- ABD ve Çin arasındaki ilişkilerin durumu eski ABD Başkanı Donald Trump tarafından yürütülen ticaret savaşından bu yana oldukça gergin. Zira ABD hükümeti, Çin'le ticarete ve ürünlere çeşitli kısıtlamalar getirdi, bazı Çin mallarına yüksek gümrük vergileri koydu ve Huawei gibi Çinli şirketlere ve CEO'larına yaptırımlar uyguladı. Biden hükümeti de bu politikayı sürdürdü. Çin hükümeti de benzer bir politikayla karşılık verdi. Bu bile tek başına iki ülke ilişkilerinde gerginlik yaratmaya yeterlidir.

2- Çinliler, Made in China 2025 planı uyarınca teknolojide bağımsız olmak için uzun süredir çalışıyorlar. Ayrıca Amerikalıların, Huawei ve diğer Çinli şirketlere yaklaşım biçimi, gerilim oluşturdu ve Çin'in kendi silikon çiplerini üretmek için plan yapmasını sağladı. Amerikalı analistler, Çin'in beş ila yedi yıl içinde çip endüstrisinde bağımsızlık elde edeceğini tahmin ediyorlar... Tüm bunlar, iki ülke arasında çatışmaya daha yakın bir rekabet yaratıyor.

3- Askeri ve güvenlik cephesinde, geçen şubat ayında şüpheli bir Çin casus balonu ABD üzerinde uçmuştu. Çin bunu yalanlasa da bu konu Blinken'in geçtiğimiz şubat ayında gerçekleştirilmesi planlanan Pekin ziyaretinin iptal edilmesine neden oldu... Daha sonra Çin savaş gemileri Tayvan Boğazı'nda tatbikat yaptı. Amerika, Güney Çin Denizi'nin uluslararası serbest sular olduğunu kabul ederek geçen ay Tayvan Boğazı'nda yaptığı tatbikat ile karşılık verdi... Geçen ay bir Çin savaş uçağı, ABD keşif uçağına agresif bir manevra yaptı ve ardından havada iki ülke arasında gerilim yaşandı...

4- Amerika, Çin'i kızdırmak için çok sayıda askeri ve güvenlik anlaşması imzaladı. Biden yönetimi bu yönde bir dizi politika benimsedi. Özellikle Avustralya ve Birleşik Krallık ile yapılan AUKUS anlaşması ve Avustralya, Hindistan ve Japonya ile yapılan Dörtlülük Güvenlik Diyalogu (QUAD) gibi Çin'le askeri yüzleşmeyi amaçlayan girişimler bu politikalar arasında yer almaktadır. Ayrıca NATO'nun Asya'daki rolünü genişletme girişimleri de söz konusu. Amerika, Filipinler'de askeri üs sayısını dokuza çıkarmak için Filipinler ile ek beş askeri üs anlaşması imzaladı...

İkincisi: Blinken'ın Çin ziyareti bir formaliteden ibaret değildi, aksine belli hedefleri vardı:

1- Önceki konulardan kaynaklanan gerginliği hafifletmeye çalışmak. ABD Dışişleri Bakanlığı, bu ziyaretin amacını açıklayan bir açıklama yaptı. Açıklamada bu ziyaretin amacının, iki ülke arasında anlayış oluşturmak için aralarındaki iletişim kanalını açık tutmak, askeri iletişim kanallarını yeniden açmak ve iki ülke arasında daha güçlü bir iş birliğinin önünü açmak olduğu kaydedildi... Açıklamadan Blinken'ın ziyaretinin belirli hedefleri gerçekleştirdiği, ancak iki ordu arasında iletişim kanallarının açılmasında başarısız olduğu anlaşılıyor...

2- 19 Haziran 2023'te Şarku'l Avsat gazetesinin bildirdiğine göre, "Çinli liderin Blinken ile 35 dakika süren görüşmesinin ardından duyduğu memnuniyeti dile getirmek için kullandığı olumlu dile rağmen **Blinken, Pekin'in Washington ile askeri iletişim kanallarını yeniden açma teklifini reddettiğini söyledi. Bilindiği üzere bu konu Başkan Joe Biden yönetimi için bir öncelik ve bu ziyaretin ana hedeflerinden biridir.** Ancak Büyük Halk Salonu'nda gerçekleşen görüşme, iki ülkenin ilişkilerinin apaçık düşmanlığa dönüşmesini istemediklerinin, rekabetleri ve diplomatik çabalarının çok büyük riskler taşıdığına farkında olduklarının bir göstergesiydi."

3- Ayrıca gazeteye göre "Üst düzey Çinli yetkililerle iki gün süren temaslarının ardından Blinken, ABD'nin gezi için sınırlı hedefler belirlediğini ve bu hedeflere ulaştığını söyledi ve **askeri temaslar konusunu "tekrar tekrar" gündeme getirdiğini dile getirdi. Blinken "Bu tür iletişime sahip olmanın kesinlikle hayati önem taşıdığını" belirtti ve "Bu üzerinde çalışmaya devam edeceğimiz bir şeydir." diye ekledi.** Bu, 2021'de Çin'in Pentagon'un Çin tarafıyla üst düzey diyaloglar yürütmek için bir düzineden fazla talebini reddetmesiyle başlayan bir çabadır. Yine de Blinken, üst düzey Çinli yetkililerle daha önce yaptığı görüşmeleri "samimi ve yapıcı" olarak nitelendirdi." (19.06.2023 Şarku'l Avsat)

4- **Bu nedenle ABD ile Çin arasındaki ordular arası iletişim kanallarının yeniden açılması çözülemeyen kilit sorunlardan biridir. İki ülkenin üst düzey askeri yetkilileri arasındaki temaslar halen dondurulmuş durumda ve son iki olay, gergin olan ilişkilerin çatışmaya dönüşebileceğine dair endişeleri artırdı. Geçtiğimiz günlerde Çin, ABD Savunma Bakanı Lloyd Austin ile Çinli mevkidaşı Li Changfu'nun Singapur'daki bir zirvede görüşmesi için ABD'nin sunduğu teklifi reddetti...** Toplantılar sırasında askeri iletişim konusunu "defalarca" gündeme getirdiğini söyleyen Blinken, "Hızlı bir ilerleme kaydedilmediğini" ifade etti. Blinken "Şu anda Çin bu konuda ilerleme kaydedilmesini kabul etmiyor. Bence bu, üzerinde çalışmaya devam etmemiz gereken bir konu. "Bu kanalları eski haline getirmemiz çok önemli" dedi. (19.06.2023 CNN)

5- Blinken'ın ziyaretinin bir miktar ilerleme kaydettiğine şüphe yok. Ancak Blinken'ın dediği gibi ilerleme kaydedilmesi öyle kolay olmadı. Blinken ülkeden ayrılmadan önce yaptığı açıklamada, "İlişkiler istikrarsız bir noktadaydı ve her iki taraf da bunu istikrara kavuşturmak için çalışma ihtiyacının farkındaydı. Ancak ilerleme kaydetmek zordur. Zaman alır. Ve bu tek bir ziyaretin, tek bir gezinin, tek bir görüşmenin ürünü değildir. Umudum ve beklentim ileride daha iyi iletişim kuracağımız ve daha iyi angajman içinde olacağımız" diye konuştu... "ABD'li yetkililer herhangi bir ilerleme olasılığına pek şans vermediler. Ancak ABD'li yetkililer ve analistler, Blinken'ın ziyaretinin önümüzdeki aylarda Hazine Bakanı Janet Yellen ve Ticaret Bakanı Gina Raimondo'nun olası gezileri de dahil olmak üzere Washington ile Pekin arasında daha fazla ikili görüşmenin önünü açacağını umuyorlar. Ayrıca ziyaret, Şi ile Biden arasında yılın ilerleyen zamanlarında çok taraflı zirvelerde görüşmeler gerçekleşmesinin zeminini de hazırlayabilir." (20.06.2023 Reuters)

6- Ukrayna savaşı konusuna gelince, El Cezire net'e göre "Blinken, Çin'in Ukrayna'da kalıcı barış önerilerini memnuniyetle karşıladı ve Çin'in Ukrayna savaşında Rusya'ya herhangi bir destek vermediğini vurguladığını söyledi. Ancak, "Çinli şirketlerin destek vermesinden" korktuğunu belirtti." (19.06.2023 El Cezire.net) Blinken, "Diğer ülkeler gibi biz de Çin'den, Rusya'ya Ukrayna'da

kullanılmak üzere silah yardımı sağlamadığına ve bunları vermeyeceğine dair güvence aldık." dedi. ABD'nin elinde bununla çelişen herhangi bir kanıt olmadığını kaydeden Blinken, "Çin'in verdiği güvencelerin son haftalarda tekrarlanan açıklamalarla uyumlu olduğunu ifade etti..." (19.06.2023 CNN)

7- Tayvan konusuna gelince, Şarku'1 Avsat gazetesinin bildirdiğine göre, "Çinli bakan bir kez daha Tayvan dosyası ve son yıllarda Washington ile adadaki bağımsızlık yanlısı Tayvanlı yetkililer arasında devam eden yakınlaşma ile ilgili olarak ülkesinin tutumunu yineledi. Çin Dışişleri Bakanlığına göre Çin Gang, Tayvan sorununun Çin'in en temel çıkarı, en önemli meselesi ve Çin-ABD ilişkilerindeki en belirgin risk olduğunu vurgulayarak ABD tarafını, tek Çin ilkesine bağlı kalmaya, diplomatik ilişkilerin temelini oluşturan Üç Ortak Bildiri'deki yükümlülüklerine ve "Tayvan'ın bağımsızlığını desteklememe" taahhüdüne uymaya çağırıldı. Çin'in en kıdemli dışişleri yetkilisi Vang Yi ise ABD Dışişleri Bakanı'na ülkesinin Tayvan konusunda "hiçbir taviz vermeyeceğini" vurguladı." (19.04.2023 Şarku'1 Avsat) Blinken ise, ülkesinin Tayvan'ın bağımsızlığını desteklemediğini ve soruna barışçıl bir çözüm bulunmasını umduğunu söyledi. Ve Çin'le yaptıkları anlaşmanın "Tayvan ile ilgili anlaşmazlığa barışçıl bir çözüm bulunması temeline dayalı olduğuna" işaret ederek, "Tek Çin'i destekliyoruz" dedi." (19.06.2023 El Cezire.net) BBC'nin aktardığına göre Blinken, Pekin yönetiminin Ada çevresindeki "tehditkâr eylemleri"nden duyulan kaygıyı dile getirdiğini ifade etse de ABD'nin Tayvan'ın bağımsızlığını desteklemediğini yineledi. Tayvan Boğazı'nın dünya konteyner taşımacılığının yüzde 50'sinin geçiş noktası olduğuna ve çiplerin yüzde 70'inin Tayvan'da üretildiğine işaret eden Blinken, "Eğer Tayvan Boğazı'nda çatışmadan kaynaklanan bir kriz olursa bu bütün dünyayı etkileyen bir ekonomik krize dönüşür" diye konuştu." (19.06.2023 BBC)

Üçüncüsü: Bütün bunlardan şu anlaşılıyor:

1- ABD'nin Tayvan tutumunda bir değişiklik söz konusu değil... ABD, Tayvan'ın bağımsızlığını tanımadı. (Vatikan da dahil olmak üzere Tayvan'ın bağımsızlığını resmen tanıyan yaklaşık 15 ülkenin olduğu biliniyor) ABD, Tayvan'ın bağımsızlığını resmen tanımamış olsa da Tayvan'a bağımsız bir ülke gibi davranmaktadır. Taipei'de Amerikan büyükelçiliği gibi faaliyet gösteren bir ABD ofisinin bulunması, Tayvan ile savunma anlaşmaları imzalaması, gelişmiş silahlar tedarik etmesi vb. yardımlar sağlaması bunun kanıtıdır. ABD, Çin'den askeri bir saldırı olması durumunda Tayvan'ı savunacağını deklare etti. ABD Başkanı Joe Biden geçen yıl mayıs ayında "Çin'in Tayvan meselesinde ateşle oynadığı" uyarısında bulundu ve saldırıya uğraması durumunda adayı korumak için askeri müdahale sözü verdi..." (23.05.2022 BBC)

2- Bu ziyaret ve "sonuçları", iki ülke arasındaki havayı yatıştırmaya yeterli olmasa da geçici olarak sükûnet kapısını aralayabilir ve diğer ziyaretler için bir başlangıç olabilir... Soruda da belirtildiği gibi Blinken'ın ziyaretinden beklentilerden biri de (ABD Hazine Bakanı Janet Yellen'in yakın zamanda Çin'e resmi bir ziyaret gerçekleştirecek olmasıdır. Ticaret Bakanı Gina Raimondo'nun yanı sıra John Kerry de (Biden'in iklim elçisi), ziyarete gidebilir. Çünkü her ikisi de ortak iş birliği çıkarları konusunda Çin ile ABD'yi birbirine bağlayan konulardan sorumludurlar. Başkan Şi'nin Asya-Pasifik Ekonomik İşbirliği toplantısına katılmak ve Biden ile görüşmek üzere Kasım ayında San Francisco'yu ziyaret etmesi de olasıdır." Ancak bu, iki ülke arasındaki gerilim kapısının kapatıldığı, kalıcı yeni bir sükûnet kapısının açıldığı anlamına gelmez. Bu pek olası değildir çünkü çıkar alanları farklıdır... Japonya, Güney Kore, Filipinler gibi Amerika'nın Çin çevresindeki müttefikleri ve sonra Tayvan meselesi... Bütün bunlar, gerilim kapısının kapanmasına engel olacak, iki ülkenin çıkarlarına göre tekrar açılmak üzere (yarı açık) kalacaktır.

3- Ancak bu ziyaretin gerçekleştirilemeyen önemli hedeflerden biri de Amerika'nın casusluk benzeri amaçlarla Çin ve Amerikan ordusu arasında bir iletişim kanalı açmak istemesidir! Sanki Çin, bunu fark etmiş gibi. Bu yüzden böyle bir kanalın açılmasını şiddetle reddetmiştir. Açıkça belli etmese de bu, Blinken'ı kızdırmıştır. Yukarıda açıkladığımız gibi Blinken'ın kızgınlığı sözlerine ve açıklamalarına yansımıştır. Hatırlatma adına tekrarlıyorum:

* “Çinli liderin Blinken ile 35 dakika süren görüşmesinin ardından duyduğu memnuniyeti dile getirmek için kullandığı olumlu dile rağmen Blinken, Pekin’in Washington ile askeri iletişim kanallarını yeniden açma teklifini reddettiğini söyledi. Bilindiği üzere bu konu Başkan Joe Biden yönetimi için bir önceliktir ve bu ziyaretin ana hedeflerinden biridir.”

* Ayrıca gazeteye göre “Üst düzey Çinli yetkililerle iki gün süren temaslarının ardından Blinken, ABD’nin gezi için sınırlı hedefler belirlediğini ve bu hedeflere ulaştığını söyledi ve askeri temaslar konusunu “tekrar tekrar” gündeme getirdiğini dile getirdi. Blinken “Bu tür iletişimlere sahip olmanın kesinlikle hayati önem taşıdığını” belirtti ve “Bu üzerinde çalışmaya devam edeceğimiz bir şeydir.” diye ekledi.)

* “Son zamanlarda yaşanan iki olay, gergin ilişkileri çatışmaya dönüştürebileceği endişelerini gündeme getirmiştir.” Geçtiğimiz günlerde Çin, ABD Savunma Bakanı Lloyd Austin ile Çinli mevkidaşı Li Changfu’nun Singapur’daki bir zirvede görüşmesi için ABD’nin sunduğu teklifi reddetti... Toplantılar sırasında askeri iletişim konusunu “defalarca” gündeme getirdiğini söyleyen Blinken, “Hızlı bir ilerleme kaydedilmediğini” ifade etti. Blinken “Şu anda Çin bu konuda ilerleme kaydedilmesini kabul etmiyor. Bence bu, üzerinde çalışmaya devam etmemiz gereken bir konu. “Bu kanalları eski haline getirmemiz çok önemli” dedi.

4- Belki de Çin’in bu tutumu, askeri temaslar kuramadığı için Blinken’in aklında yer etmiş, soruda geçtiği gibi belki de bu yüzden son açıklamalarını yapmıştır... 29 Haziran 2023 tarihinde Sebe sitesinin aktardığına göre “Çin haber ajansı Xinhua, ABD Dışişleri Bakanı Anthony Blinken’in açıklamalarına yanıt olarak Çin Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Mao Ning’in şu açıklamaları yaptığını aktardı: Amerika Birleşik Devletleri ve Çin arasında farklılıklar olduğu bir sır değil. Cumhurbaşkanlığı, Amerika Birleşik Devletleri’nin söylemleri ve eylemlerinin uluslararası ilişkilere hükmeden temel kuralları ihlal ettiğini söyledi ve ülkesinin bu konuya karşı olduğunu vurguladı...” Aziz ve Kaviyy olan Allah doğru söylemiştir:

وَكَذَلِكَ نُؤَيِّ بِعُضِّ الظَّالِمِينَ بَعْضًا بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ **“İşte biz, kazanmakta oldukları günahlar sebebiyle zalimlerin bir kısmını diğer bir kısmına böyle musallat ederiz.”** [En’âm 129]

وَالْكَافِرُونَ هُمُ الظَّالِمُونَ **“İnkâr edenler ise zalimlerin ta kendileridir.”** [Bakara 254]

H.15 Zilhicce 1444
M.03 Temmuz 2023